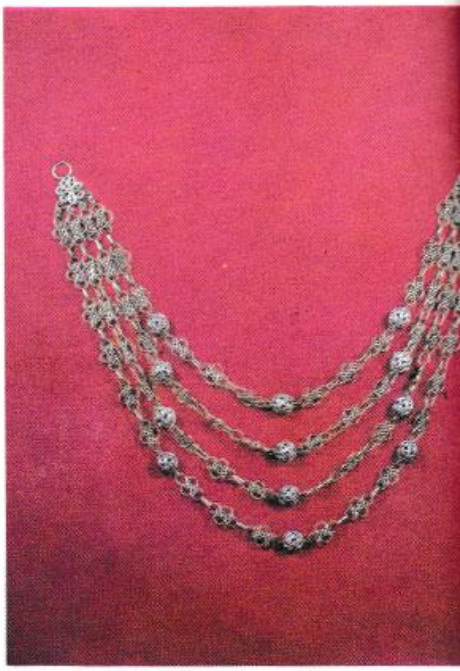

74 75
76

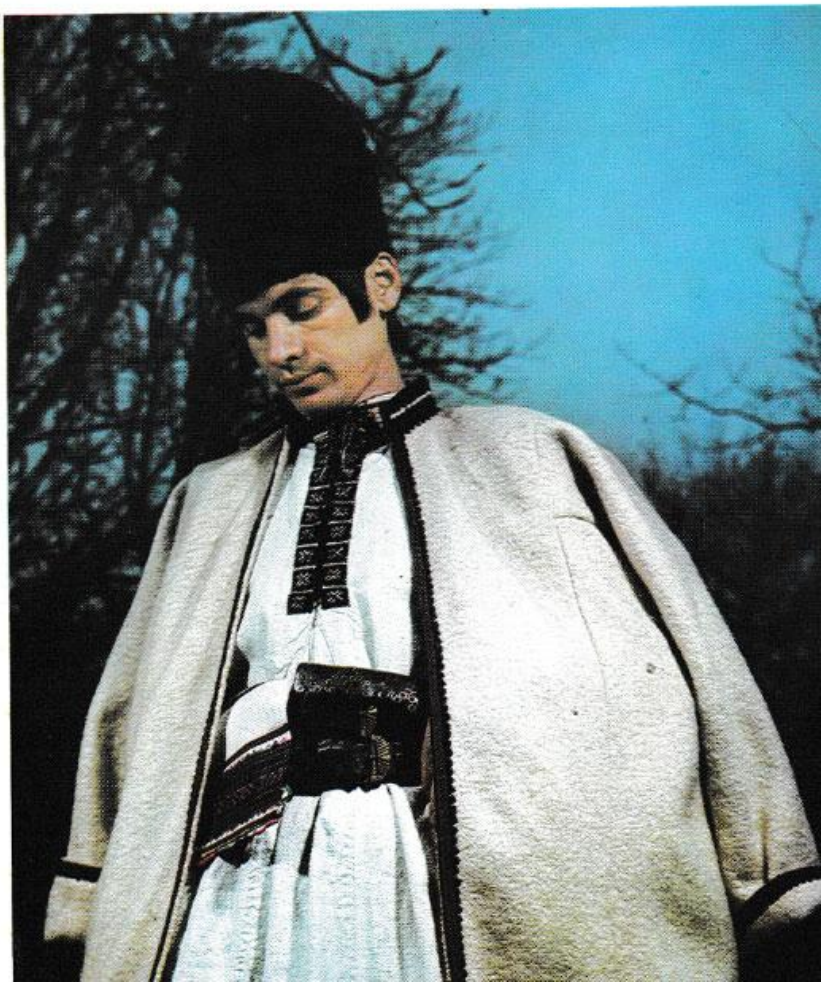

77 78
79

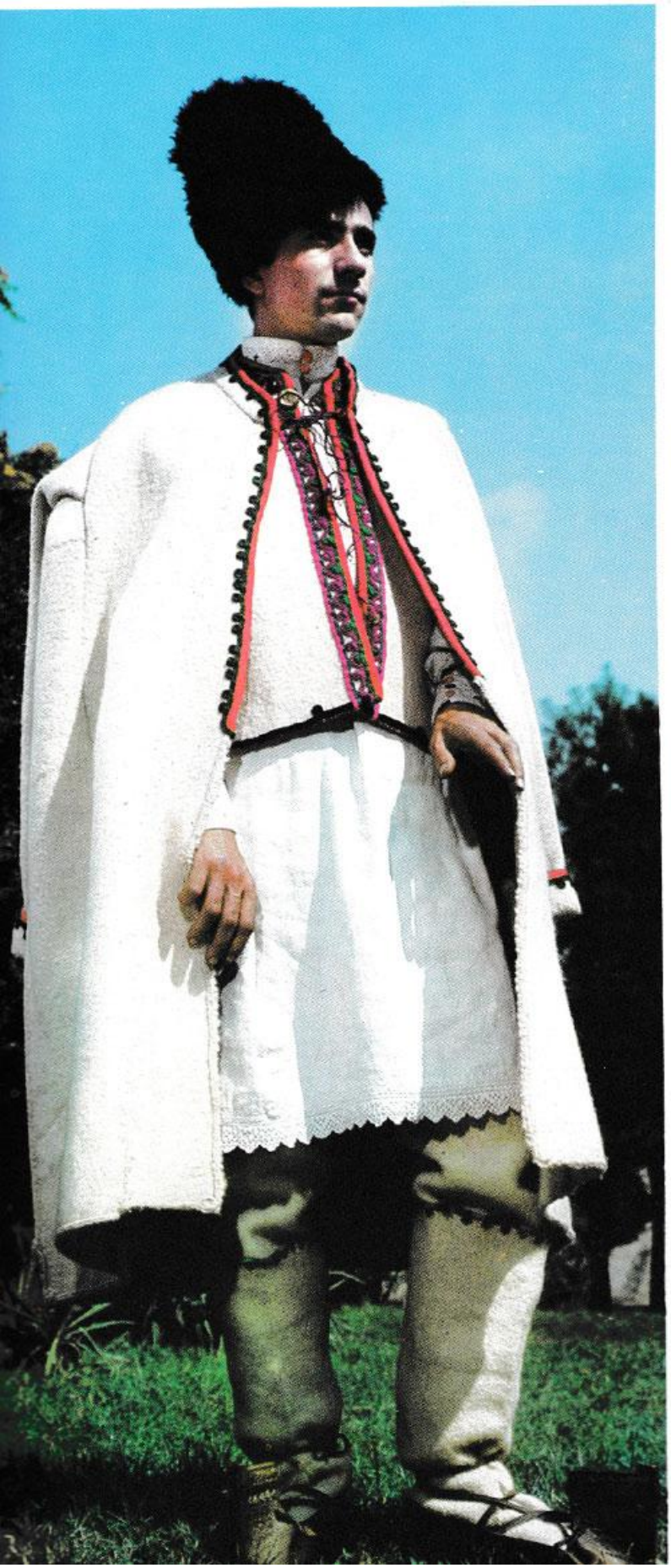

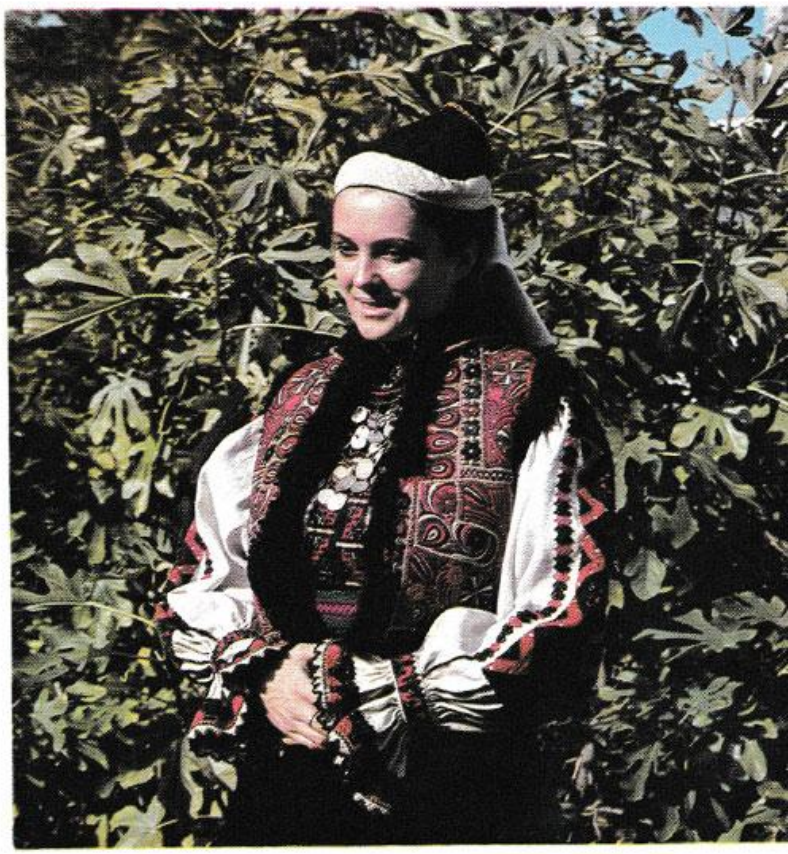

80 82
81

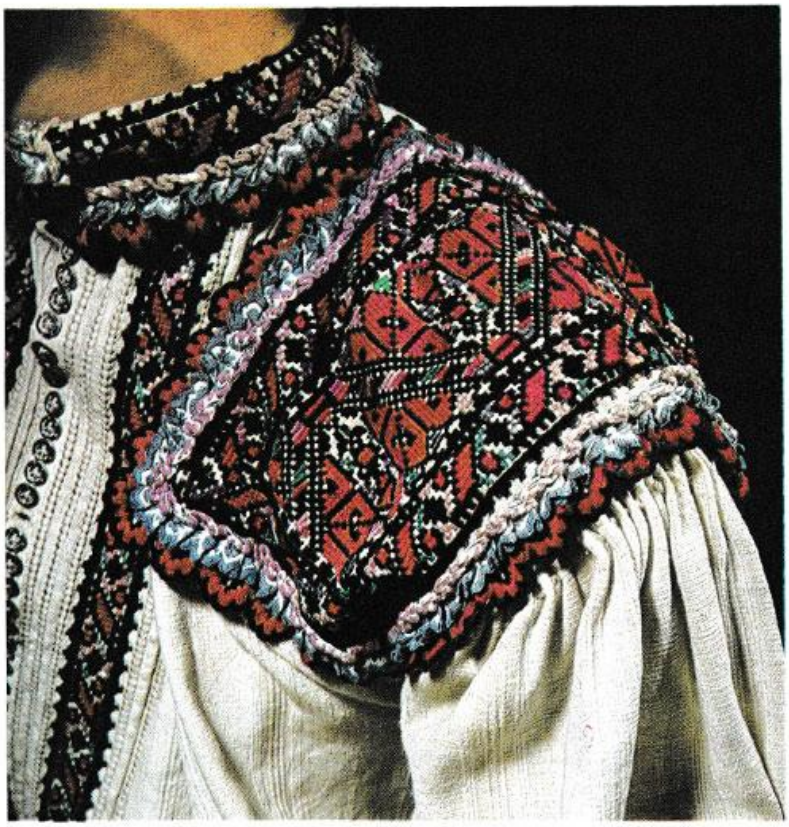

84 85 86

87 88
89

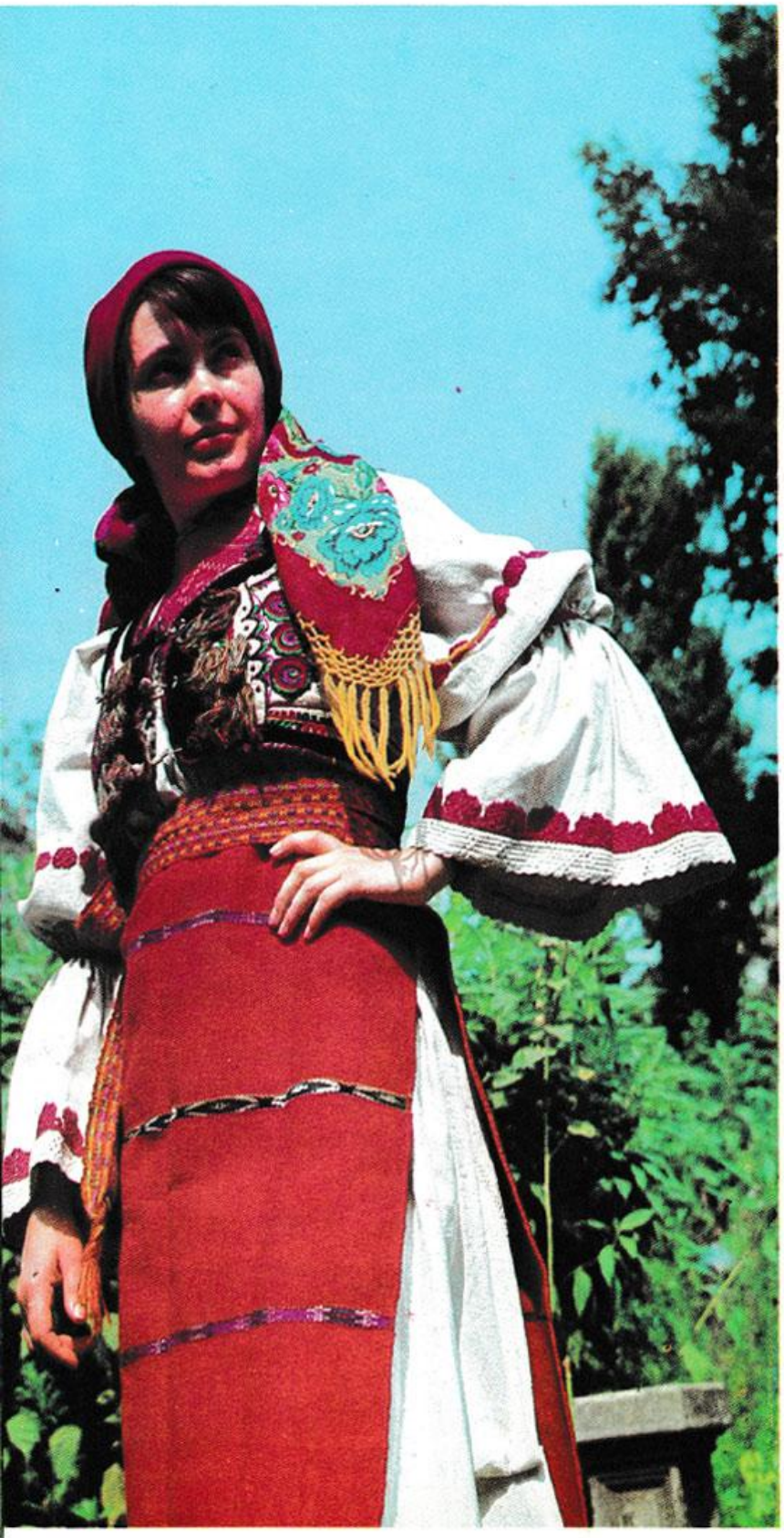

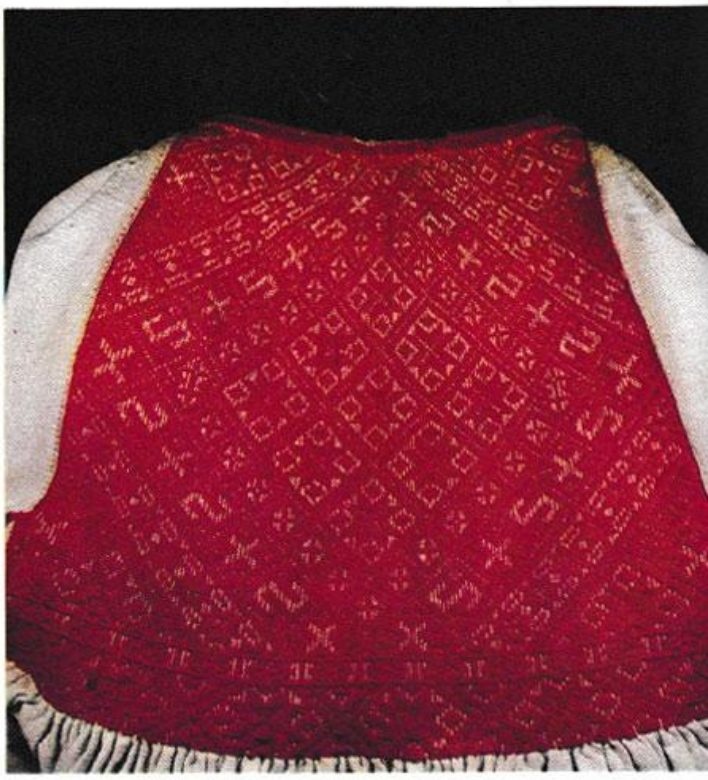

90 92
91

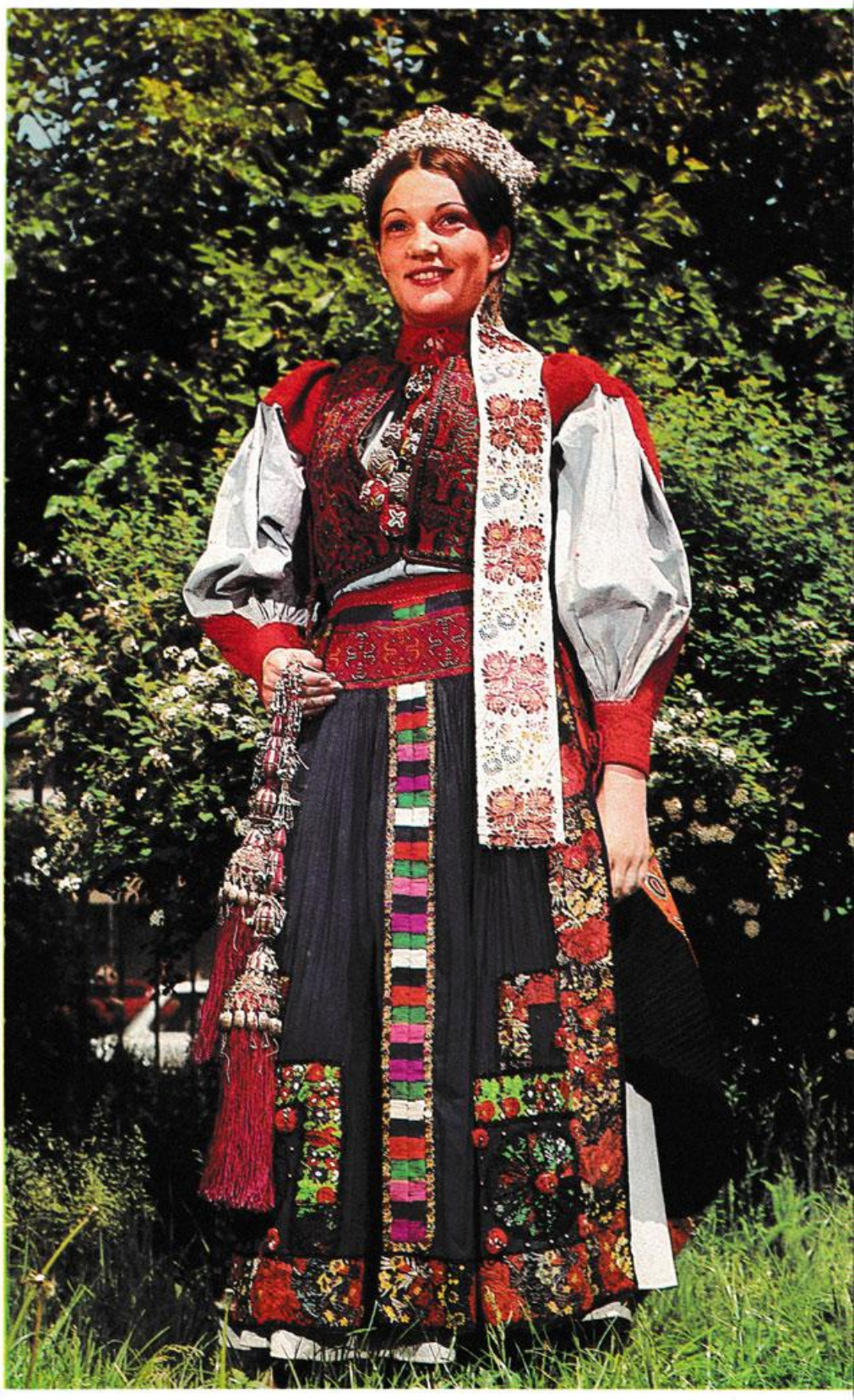

93 94 95

97 98

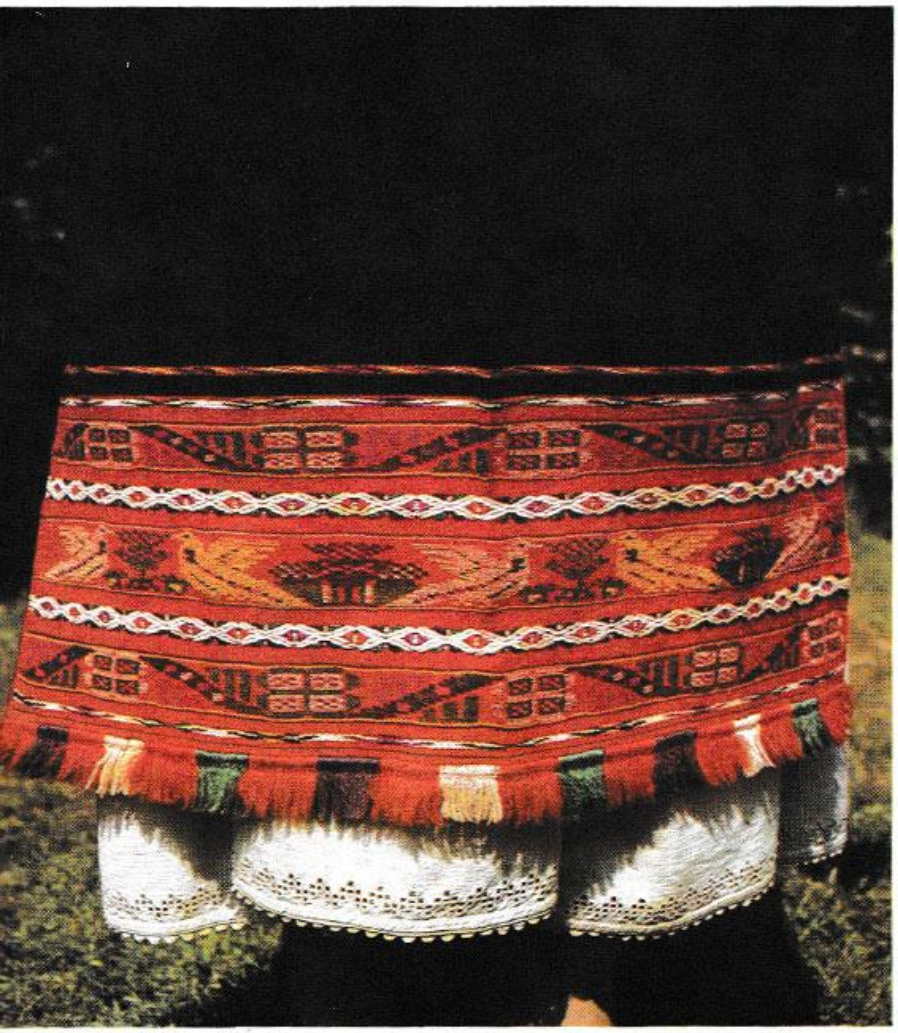

99 101
100

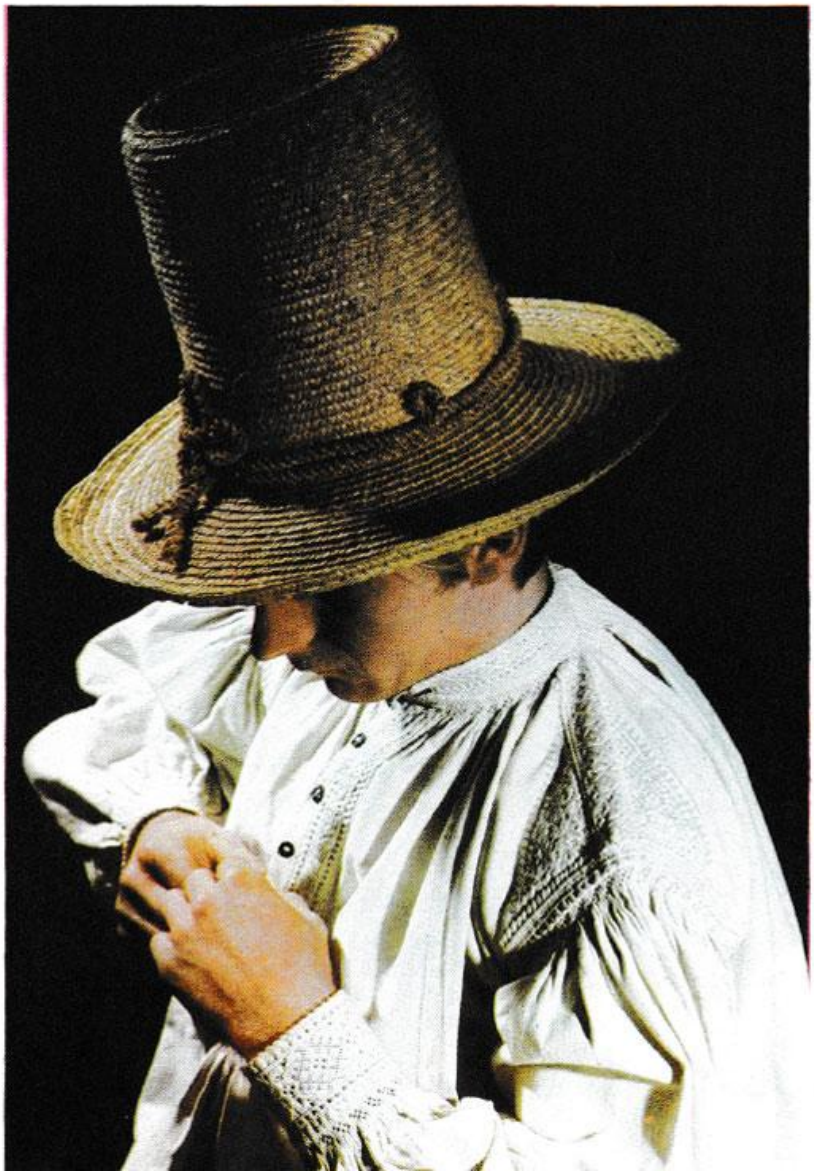

103 104
105

106 107
108

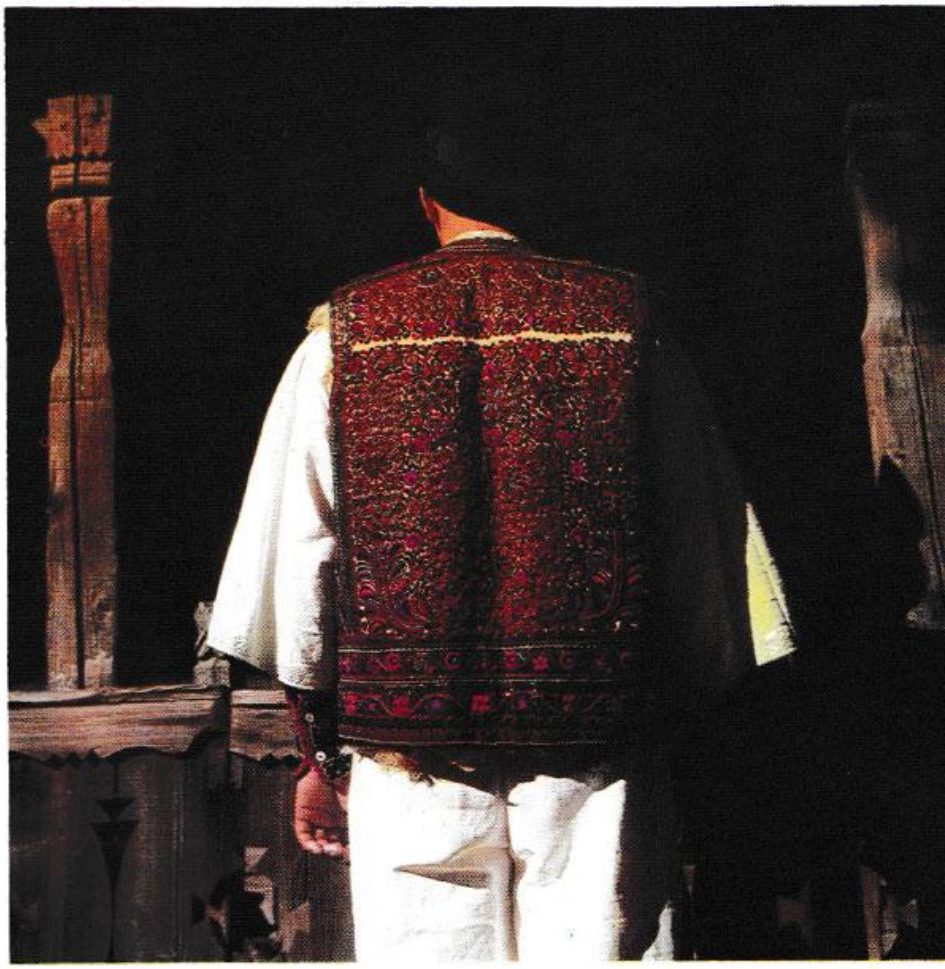

114 115 116

117 118
119

120 121
122

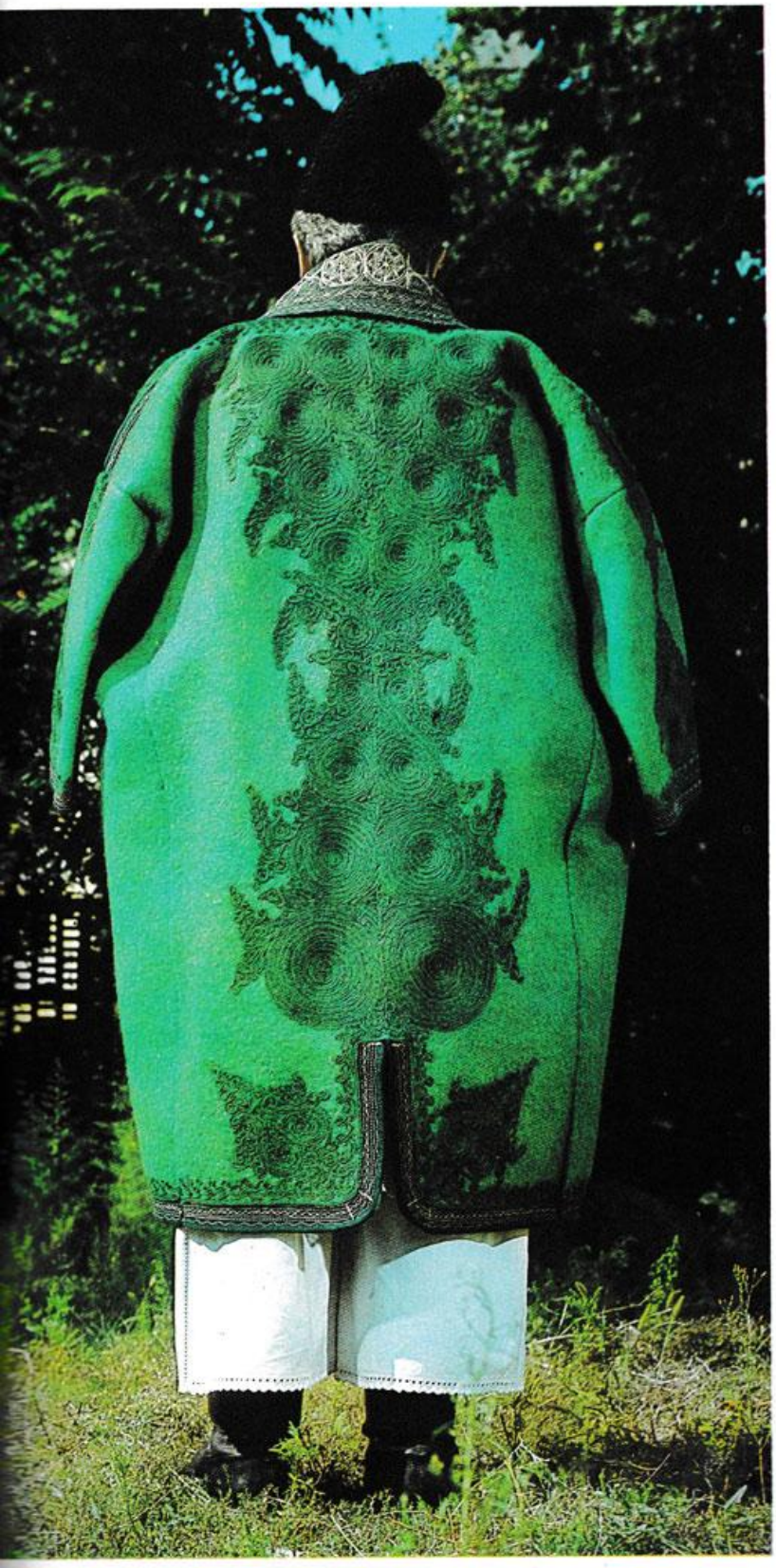

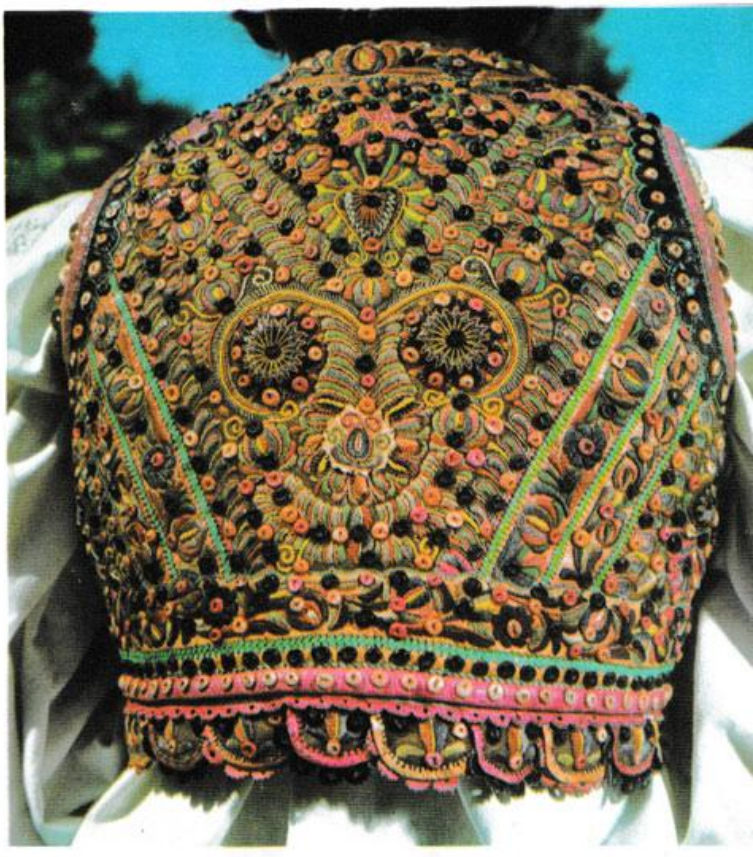

123 125
124

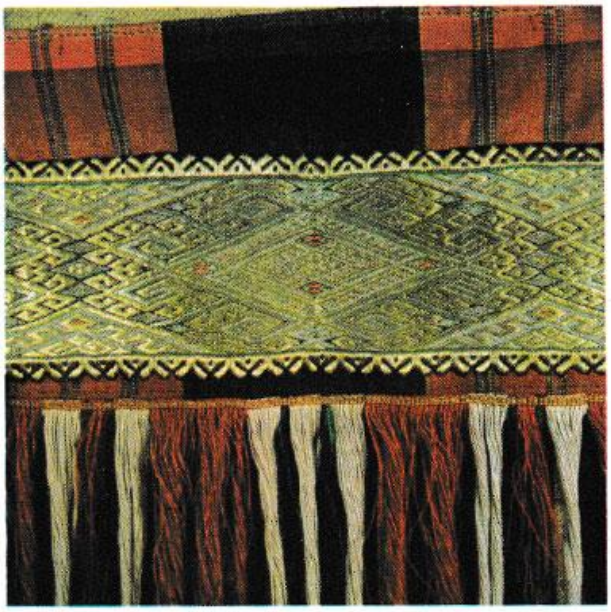

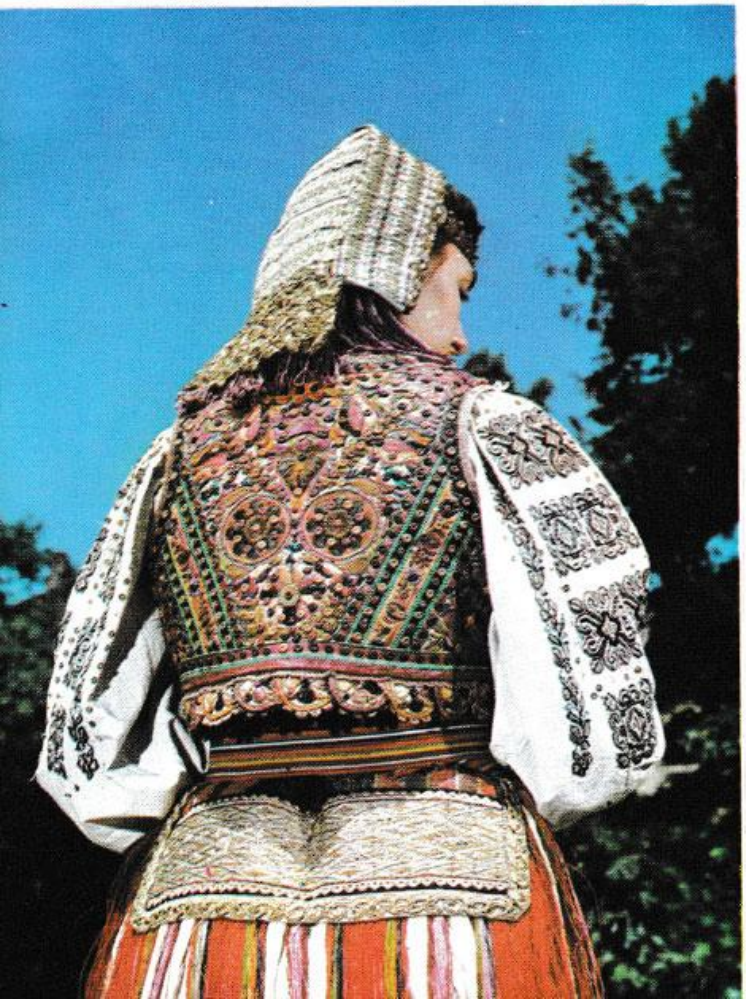

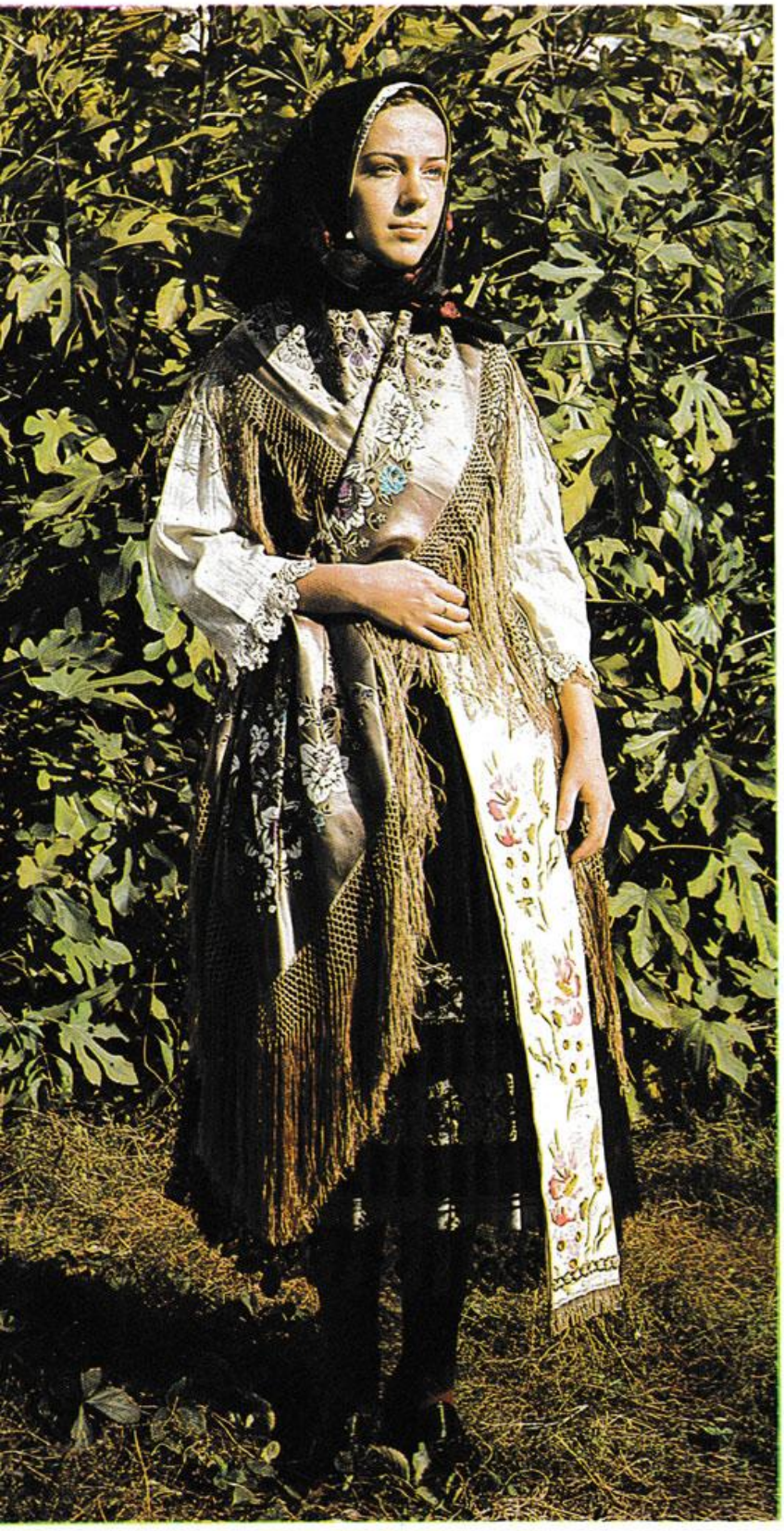

130 132
131

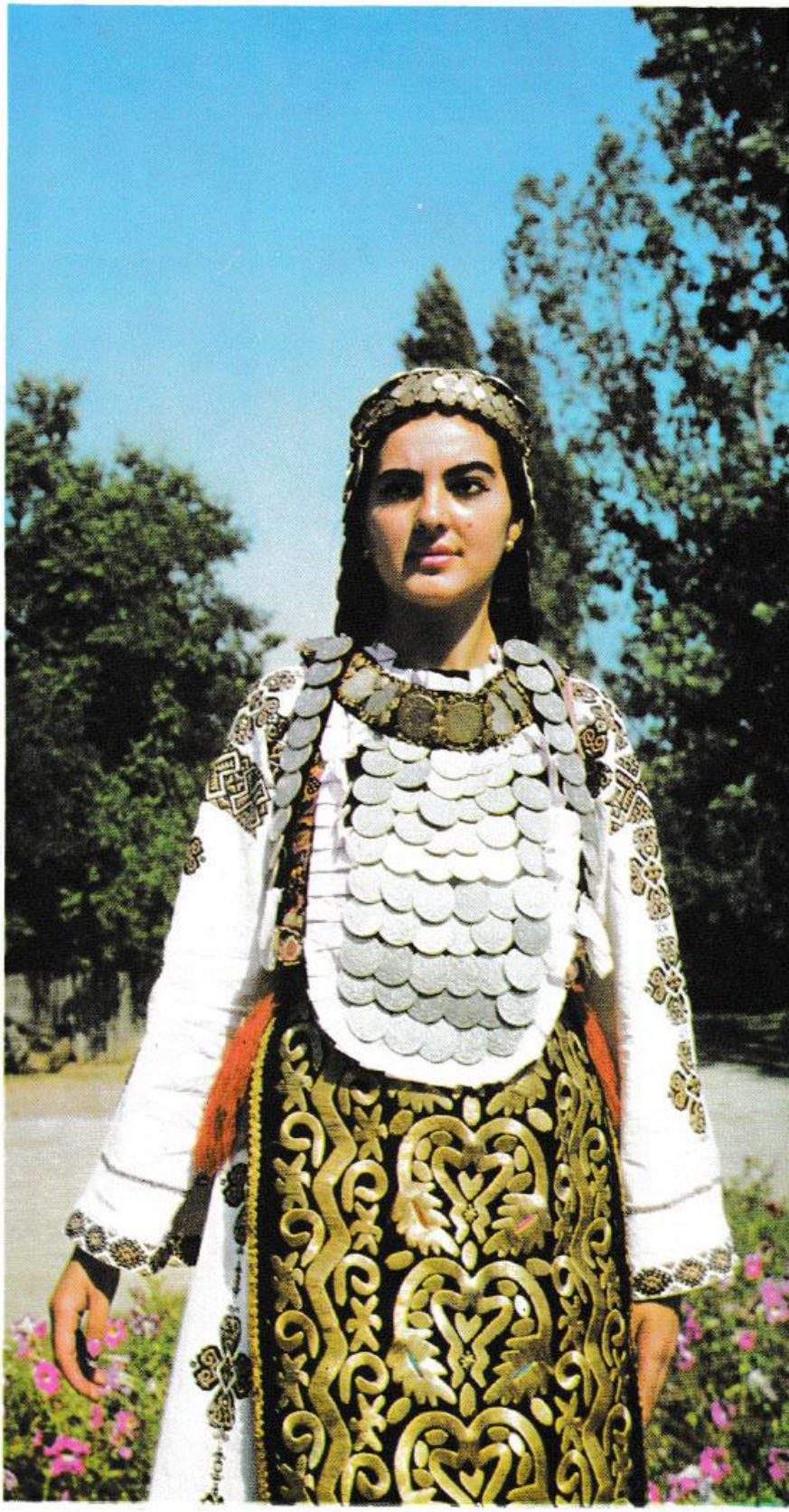

133 134
135

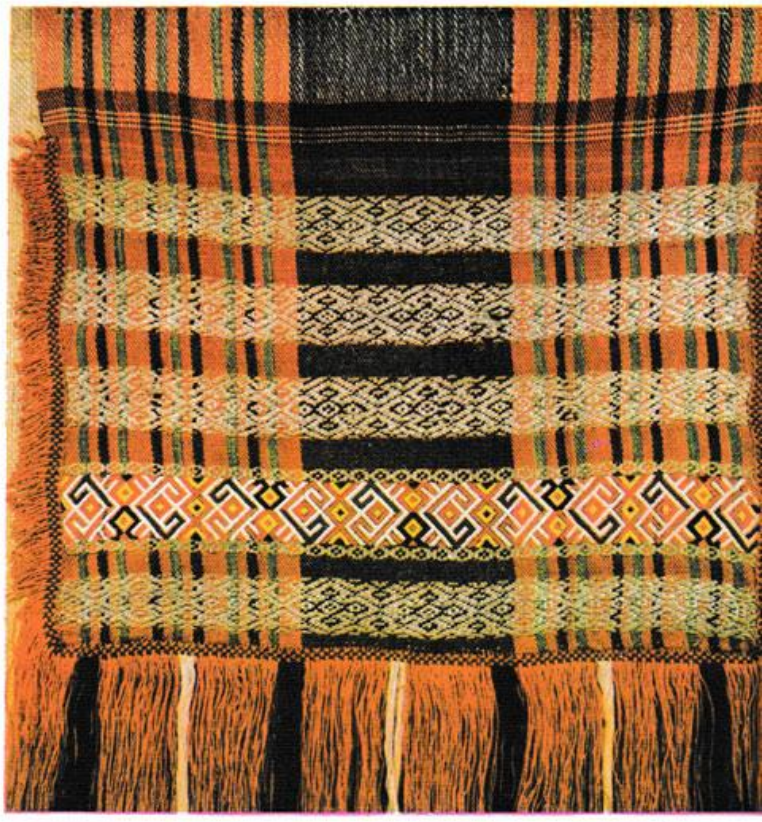

136 138
137

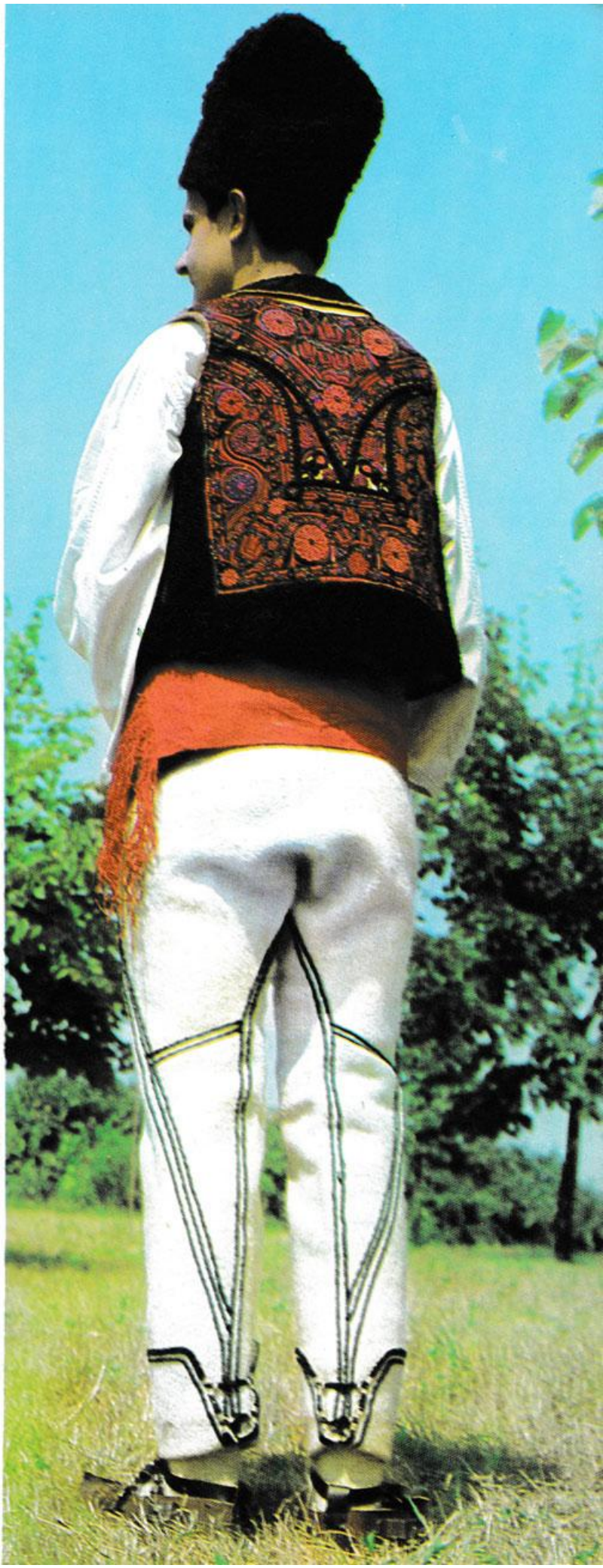

139 140 142
141 143

144 145 146

147 148

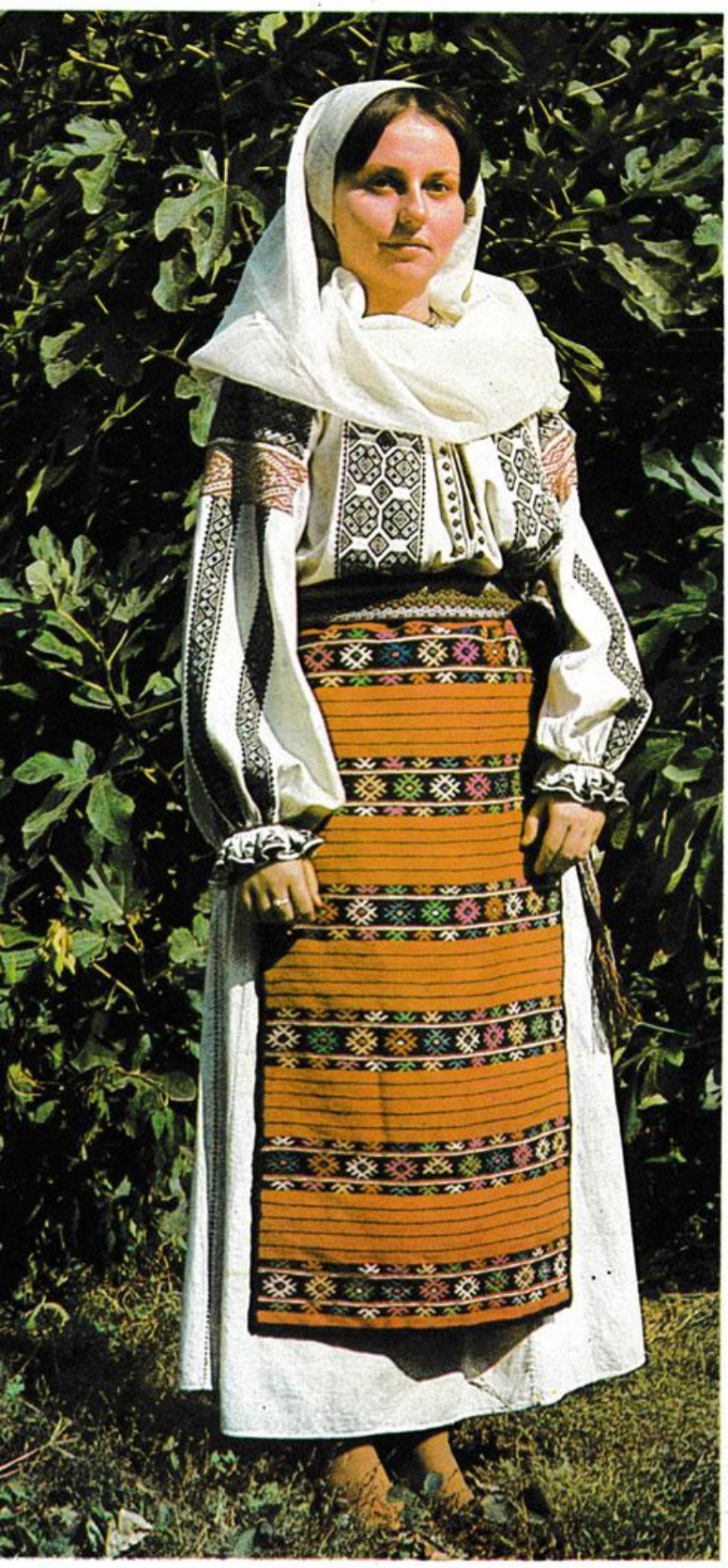

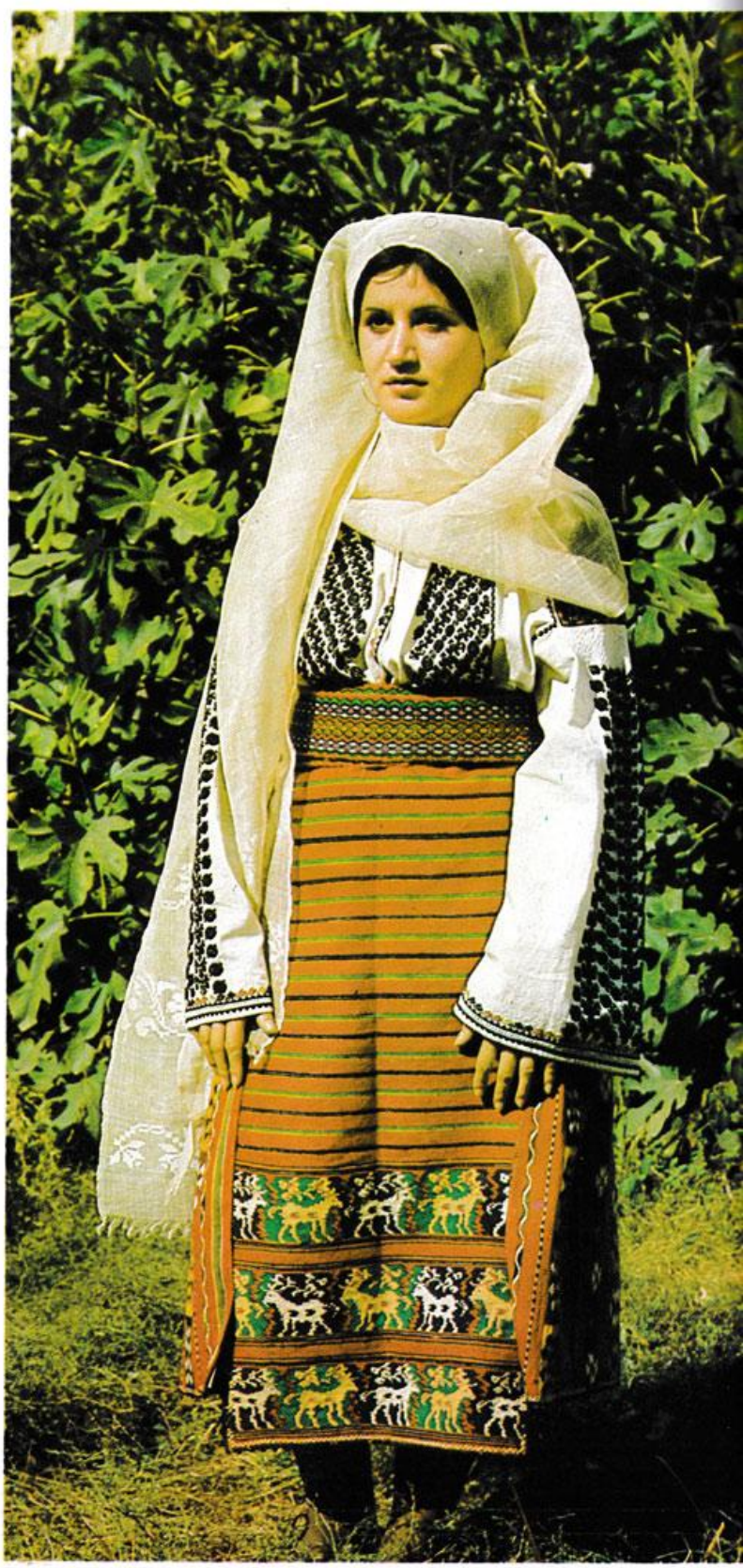

149 151
150

153 155
154

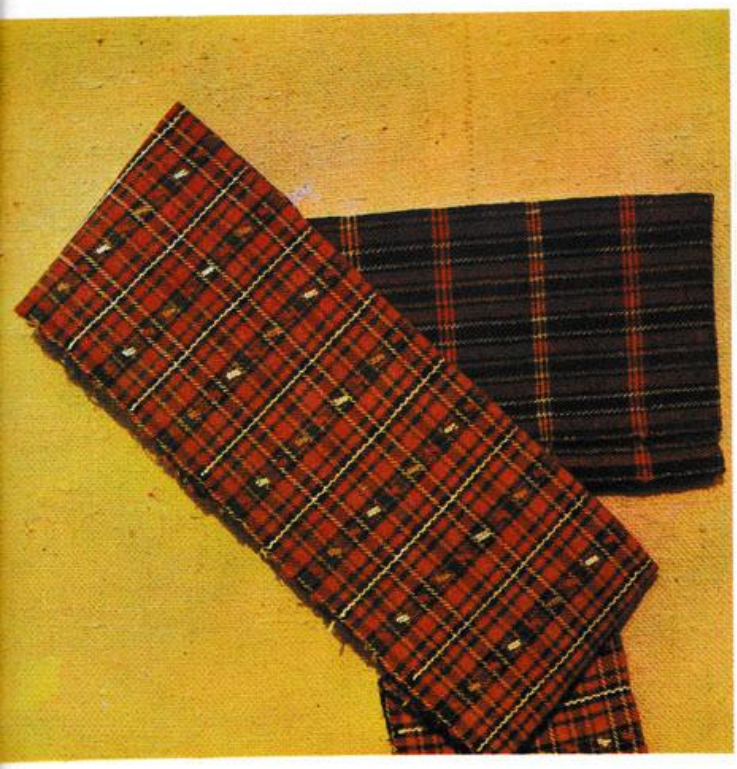

158 159 161
160

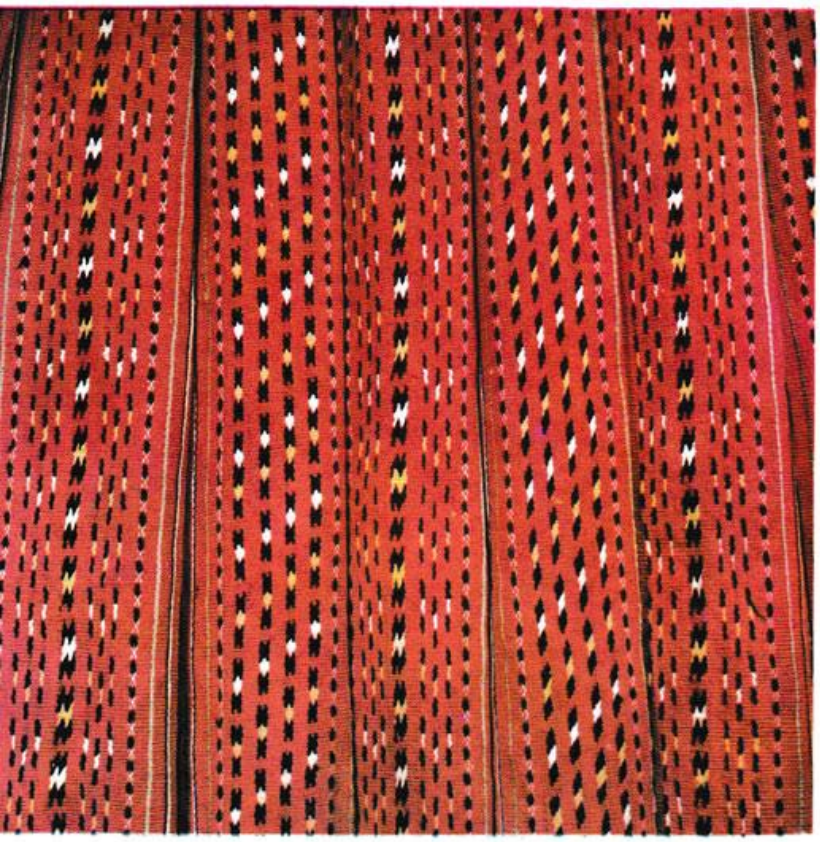

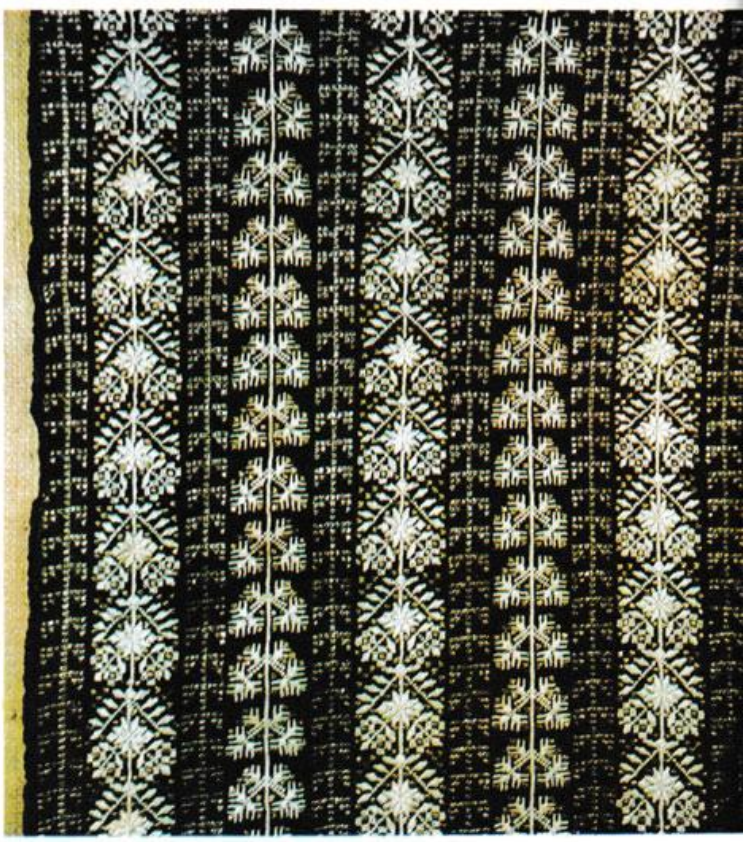

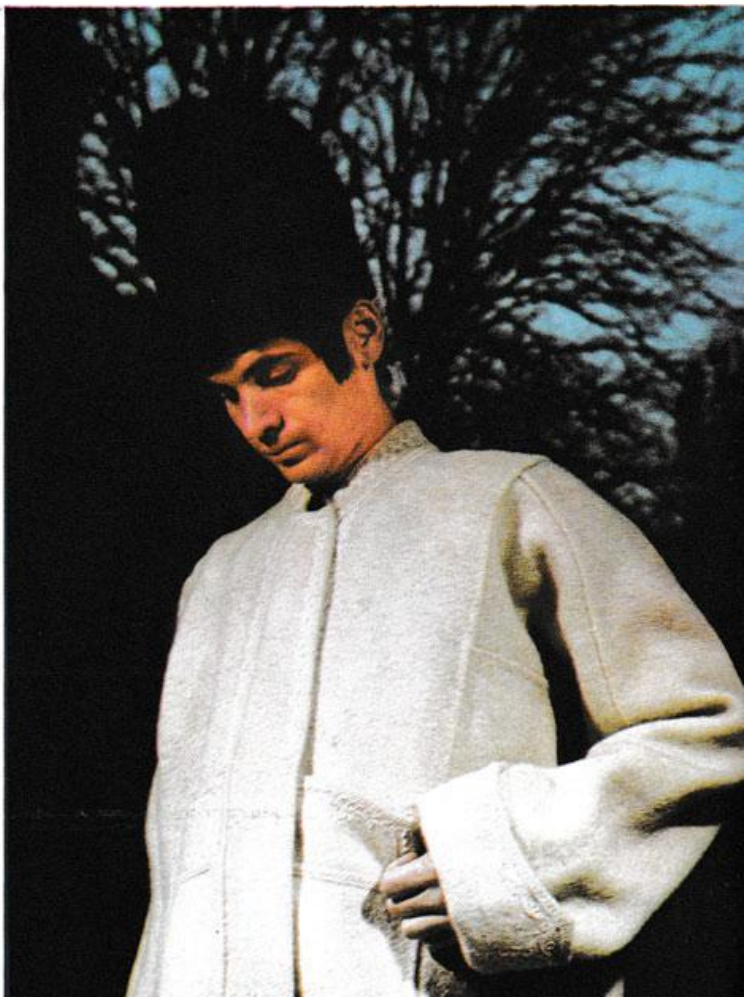

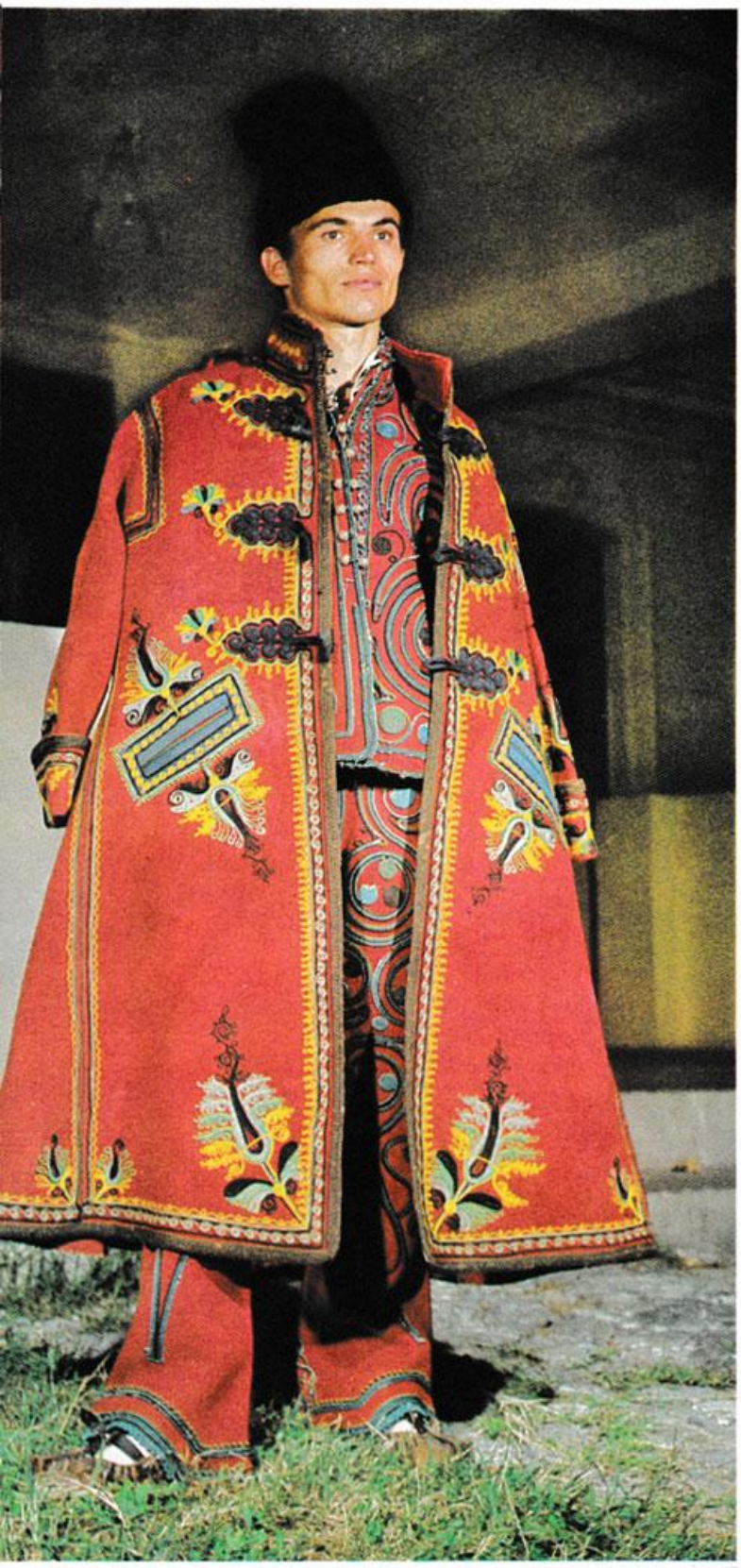

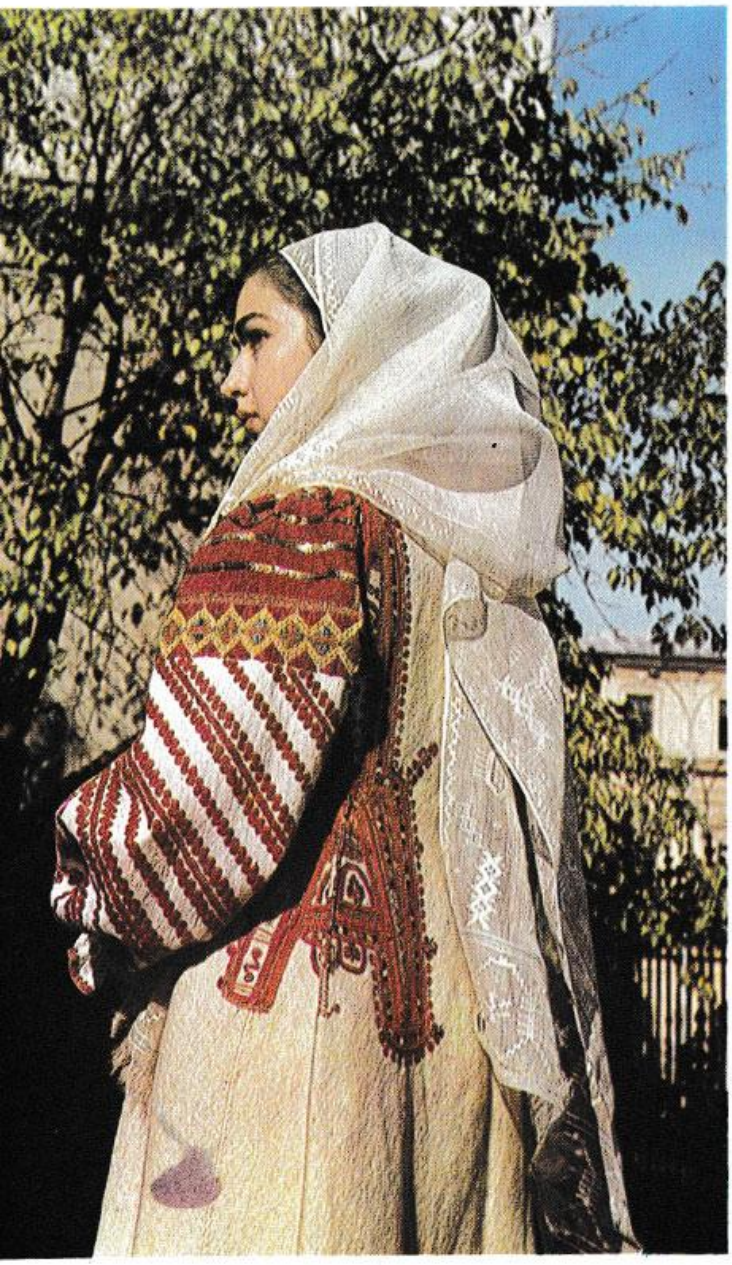

Comentarii la ilustrații

1 *Ie* — cămașă femeiască — din zona Rădăuți. Brodată cu mîna pe pînză de in, cînepă sau bumbac, cămașa aceasta, cu toată lărgimea strînsă în jurul gîtului pe un șnur, reprezintă o valoroasă creație artistică a portului popular românesc. Acest tip de cămașă, a cărei încrețitură de la gît se numește „brezărău", apare și la reprezentările de femei dace de pe metopele Monumentului de la Adamclisi. Trebuie remarcată compoziția ornamentală a mînecii, în trei registre : altița la umăr, încrețul, bentiță monocromă ornamentală, și rîurile, ornamentele de-a lungul mînecii.

2 *Lătițar* — podoabă specifică îndeosebi portului femeiesc, numită, în toate zonele din Bucovina și în unele zone moldovene, *ghiordan* sau *gherdan*. Lătițarul este o țesătură din mici mărgele policrome, în variate compoziții ornamentale geometrice. Este purtat la gît sau pe frunte. În alte zone etnografice, servește și ca brîu sau ca ornament la pălăriile feciorilor.

3 *Mantaua bărbătească* din zona Rădăuți, din țesătură groasă de lînă, de culoare închisă, are ca element foarte caracteristic gulerul mare de la spate, discret dar foarte decorativ ornamentat prin broderii florale policrome. Pe vreme rea, gulerul acesta se adună și se încheie deasupra capului, formînd o glugă.

4 Găteală de cap pentru femeie măritată (zona Rădăuți). Se poate observa felul de îmbrobodire cu frumosul *ștergar de cap* și *ghiordanul* purtat pe frunte.

5 Costum vechi din zona Rădăuți. Pe lîngă cămașă și fotă, se remarcă în mod deosebit *pieptarul cu poale* — haină lungă, evazată, din piele, cu broderii discrete și *ștergarul de cap* cu ornamente în țesătură alb pe alb, cu fine accente colorate.

6 Costum vechi din zona Rădăuți, remarcabil prin bogăția ornamentală a *cămășii*.

7 Structura compoziției ornamentale — altiță, încreț, rîuri — se poate observa și la această mînecă de *ie* din zona Rădăuți, valoroasă prin echilibrul părților componente.

8 Pereche din zona Rădăuți. La costumul bărbătesc se remarcă pantalonii — *itari* — încrețiți pe picior, *cămașa* simplă, pînă la genunchi, *pieptarul* cu broderii florale stilizate și *căciula*, caracteristică portului bărbătesc din România.

9 *Brîu* din zona Cîmpulung Moldovenesc. Brîul este purtat atît de bărbați, cît și de femei. Este țesut din lînă și ornamentat în țesătură cu motive geometrice policrome.

10 Miri din zona Cîmpulung Moldovenesc. Sînt de remarcat ornamentele *cămășii* bărbătești și *ghiordanul* purtat pe cap de mireasă.

11 *Brîu* din zona Cîmpulung Moldovenesc. Compozițiile ornamentale și cromatice sînt deosebit de variate, vădind fantezia și simțul decorativ al creatoarelor populare.

12 Costume de tineri din zona Cîmpulung Moldovenesc. O caracteristică a acestor costume o constituie *pieptarele* bordate cu blană de dihor.

13 În zona Cîmpulung Moldovenesc, costumul femeiesc are o ornamentică mai bogată și o cromatică mai vie, păstrîndu-se însă structura morfologică și stilistică a portului din celelalte zone bucovinene. Și la femei, ca și la bărbați, *pieptarul* este bordat cu blană de dihor și ornamentat cu broderii discrete.

14 Costumul bărbătesc din zona Gura Humorului este mai puțin ornamentat. *Pieptarul* este tivit cu blană neagră de miel. Interesant este *chimirul* — curea lată din piele cu ornamente florale stilizate, policrome — care, pe lîngă funcția sa utilitară în muncile specifice regiunilor muntoase, are și valoare decorativă.

15 Portul bătrînesc din zona Gura Humorului, alb, cu unele accente de negru, are o deosebită eleganță.

16 Foarte asemănător costumului din Gura Humorului este portul bărbătesc din zona Fălticeni. *Pieptarul* are însă o structură ornamentală distinctă. Și aici, ca și în alte zone etnografice, se poartă, pentru transport, *desagi* dintr-o țesătură de lînă și cînepă în carouri.

17 Costum vechi bărbătesc din zona Suceava.

18 Pereche în port popular bătrînesc din zona Iași. Femeia poartă o *cămașă* mai simplă, completată decorativ de *ghiordanul* mare de la gît, *brîu* tivit cu mărgele și *fotă* — fustă — țesută din lînă. La bărbat se remarcă *itarii* — pantaloni cu crețuri —, *cămașa* lungă, fastuos ornamentată cu broderie albă și dantelă, *brîul* lat și *pălăria* de veche tradiție, cu boruri foarte largi.

19 *Brîiele* din zona Iaşi sînt deosebit de variate în structura lor ornamentală şi cromatică.

20 De o mare valoare artistică prin compoziţia lor ornamentală şi prin paleta cromatică, *pieptarele* din zona Neamţ au şi o formă deosebit de elaborată, dînd o linie elegantă ansamblului costumului bărbătesc.

21 În zona Bacău, *pieptarele* au o foarte rafinată structurare a ornamentelor, cu linii decorative care subliniază forma trupului. Se remarcă şi unele elemente ornamentale, ca cele două lujere aşezate de o parte şi de alta a elementului central de la bază, semne străvechi care apar atît pe alte piese de port, cît şi pe creaţii artistice în lemn, ceramică etc. din toate zonele etnografice ale României.

22 Costum bărbătesc din zona Bacău.

23 *Suman* — haină albă din postav, cu mari elemente ornamentale din şiret (zona Roman).

24 În zona Vrancea, portul bărbătesc are o linie deosebit de elegantă. Demnă de remarcat este *gluga*, piesă de port care apare şi la grupul de daci reprezentaţi pe Columna lui Traian de la Roma.

25 Un tip de *cămaşă* femeiască mai nouă din zona Vrancea, fără mînecă răsucită, dar fastuos ornamentată cu fir şi broderii colorate. Ca găteală a capului apare *marama*, ţesătură din borangic, cu ornamente alese în războiul de ţesut, piesă de maximă frecvenţă în Muntenia şi Oltenia.

26 Tot în Vrancea era cunoscut de asemenea un frumos costum femeiesc, remarcabil îndeosebi prin *cămaşă*. Mîneca acesteia, cu compoziţia ornamentală cunoscută : altiţă, încreţ, rîuri, se individualizează prin faptul că este deosebit de lungă şi înfăşurată pe braţ, astfel încît rîurile capătă un aspect spiraliform. *Ştergarul de cap*, prin modul de îmbrobodire, se apropie de tipul de găteală a capului pe care îl vom regăsi în Muntenia, Oltenia şi în unele zone ale Transilvaniei.

27 *Catrinţă* din Dobrogea, cu o rafinată compunere a întregii suprafeţe ornamentale.

28 O variantă a *catrinţei* dobrogene.

29 Sobrietatea este unul din atributele costumului dobrogean. În portul popular femeiesc se remarcă fineţea broderiilor *cămăşii*. Femeile mai poartă un *peşteman*, format dintr-o jumătate de fustă în spate, bogat ornamentată, şi un şorţ în faţă, în aceleaşi tonalităţi de culoare.

30 Costume vechi din Dobrogea, remarcabile prin austeritate.

31 Costum bărbătesc din Dobrogea.

32 Un alt tip de *catrinţă* dobrogeană.

33 *Catrinţele* dobrogene se remarcă printr-un deosebit simţ al compoziţiei ornamentale şi cromatice.

34 Costume de femeie şi de fetiţă din zona Buzău. *Cămaşa* femeiască păstrează aceeaşi compoziţie ornamentală cu cea din Moldova şi se armonizează perfect cu *fota*. Costumul de fetiţă constituie o replică fidelă, dar în mic, a costumului femeiesc.

35 Costumul bărbătesc din zona Buzău este foarte simplu şi complet alb. De remarcat *gluga* care se poartă la drum şi în timpul lucrului cînd, în loc de acoperitoare de cap, are rol de traistă pentru purtat diverse obiecte, alimente.

36 *Gluga* din zona Rîmnicu Sărat are la capuşon ornamente din şiret negru.

37 În zona Rîmnicu Sărat, ca dealtfel şi în multe alte zone ale ţării, bărbaţii poartă, peste *brîu*, o curea din piele, cu cataramă din alamă şi ţinte din cositor. Aceste ţinte sînt turnate în tipare din piatră sau din lemn, în tehnica străveche a turnării bronzului.

38 Deosebit de elegante sînt *cămăşile* femeieşti din zona Rîmnicu Sărat, cu mîneci frumos ornamentate, cu volane graţioase la pumni. Se remarcă şi *marama* din borangic, cu ornamente alese în alb pe alb, care îmbrobodeşte capul şi conferă costumului o notă de somptuozitate.

39 Costumul femeiesc din zona Prahova se caracterizează prin nota sa veselă şi prin armonia decorativă şi cromatică între *cămaşă* şi *fota* largă, plisată.

40 Costum bărbătesc din zona Prahova. *Cămaşa* lungă are mîneci largi şi broderii discrete la guler, la piept şi la mîneci. Pînza din care este făcută cămaşa are vărgi în ţesătură.

41 Integrat aceluiaşi stil unitar, cu mici variaţiuni zonale în compoziţia ornamentală a *catrinţei*, este şi costumul femeiesc din zona Teleorman. *Marama* este prinsă de păr cu ace lucrate meşteşugit.

42 În zona Dîmboviţa, *fota* are o altă structură decorativă. În afară de fîşia colorată, ţesută, de la poale, se detaşează fî-

şifle verticale cu elemente geometrice policrome.

43 Costum femeiesc din zona Vlaşca. Fusta este formată din trei sferturi de vîlnic şi un şorţ numit catrinţă. Tot ansamblul, care are o deosebită notă de eleganţă, poartă numele de *peşteman*.

44 Detaliu ornamental al *peştemanului* din Vlaşca.

45 *Lătiţar* din zona Ilfov, lucrat din mărgele policrome, într-o compoziţie ornamentală geometrică.

46 Costum femeiesc din zona Ilfov. De remarcat *catrinţa* bogat ornamentată policrom şi *brîul* confecţionat dintr-un lătiţar.

47 Costum vechi din Muscel. Mînecile largi, bufante, ale *cămăşii*, sînt brodate cu rîuri discrete. Ornamentele *fotei* sînt tratate în acelaşi stil geometric, întîlnit şi în celelalte zone etnografice. *Marama* îmbrobodeşte elegant capul.

48 Detaliu ornamental al unei *marame* din zona Muscel.

49 *Găteală de cap* purtată de femeile măritate din zona Muscel.

50 Costum femeiesc de veche tradiţie din zona Muscel, remarcabil prin maiestate şi rafinament.

51 Detaliu de *cămaşă* femeiască din zona Muscel.

52 Detaliu ornamental de *fotă* din zona Muscel, cu alesătură în fir pe fondul întunecat şi cu mici accente de culoare.

53 Costumele tradiţionale femeieşti din zona Argeş farmecă prin graţie şi prin perfecta unitate a tuturor elementelor.

54 Costum femeiesc din zona Argeş. *Fota* este brodată în întregime cu fir şi cu motive colorate.

55 Detaliu de *fotă* din zona Argeş, remarcabil prin valoarea decorativă a broderiei.

56 În trecut, pe lîngă *maramele* cu ornamente ţesute alb pe alb, se purtau în Argeş şi cele cu ornamente geometrice colorate.

57 O variantă a *cămăşii* femeieşti din zona Argeş. Se poate observa structura decorativă clasică a mînecii : altiţă, încreţ, rîuri. În afară de aceasta, apare un element nou şi anume mîneca întoarsă la pumn, cu ornamentul brodat pe dos.

58 Costumul femeiesc din zona Bran se aseamănă foarte mult cu cel al zonelor limitrofe din Muntenia. Se remarcă aceeaşi structură ornamentală a *cămăşii*, acelaşi tip de *maramă*. Diferenţe apar doar la *fotă*, care aici este mai largă şi mai ornamentată.

59 *Maramă* din zona Bran. *Acele de păr*, cu capul frumos cizelat în argint, marchează fineţea ţesăturii maramei.

60 Costumul bărbătesc din zona Bran se remarcă îndeosebi prin originalele *cojoace* cu o concepţie decorativă foarte modernă.

61 Costume vechi de fecior şi de femeie măritată şi costum nou de fată din zona Făgăraş.

62 Costum de copil din zona Făgăraş, cu *pălăria* specifică portului fetelor.

63 *Pieptar înfundat* din zona Făgăraş.

64 Costum bătrînesc de femeie din zona Făgăraş. *Cămaşa* este foarte simplă. În faţă, un *şorţ* din ţesătură de lînă, cu ornamentica realizată într-o tehnică singulară în arta populară românească şi anume ornamente imprimate cu tiparenegative din lemn crestat. *Pieptarul înfundat*, din piele de oaie, încheiat într-o parte, are ornamente brodate, dispuse armonios. Foarte interesantă este găteala capului, cu un ştergar din ţesătură de bumbac — *pomeselnic* — care se îmbrobodeşte peste o *căiţă* — bonetă din stofă sau mătase neagră, cu aripioare încreţite la urechi.

65 Miri din zona Sibiu. Interesante sînt *gătelile de cap*, bogat ornamentate şi *pieptarele* lucrate de vestiţii meşteri cojocari sibieni.

66 Caracteristice zonei Sibiu sînt *cămăşile* albe, cu ornamente simple, brodate în negru de-a lungul mînecilor şi pe piept. La încheietură, mîneca se termină într-un volan. În faţă şi în spate se poartă două şorţuri negre — *catrinţe* — uneori cu mici ornamente din fir în partea de jos. În ansamblu, costumul acesta, foarte sobru şi elegant, este completat de un mic *pieptar* cu broderii în culori discrete.

67 Port bătrînesc din zona Sibiu. Se remarcă la femei găteala capului, denumită *vălitoare cu ciurel*, formată dintr-o pînză albă, înfăşurată în jurul capului, şi frumoasele *cojoace*. Bărbatul poartă *căciulă mocănească*, proprie oierilor sibieni, şi *bituşcă* — cojoc lung din piele de oaie, cu mîneci foarte lungi. Pe vreme umedă, acest cojoc se poartă cu blana în afară, pentru ca apa să se prelingă.

68 Bătrîn din zona Sibiu, purtînd *bituşcă* de sărbătoare, cu foarte discrete ornamente.

69 *Găteală de cap* lucrată cu mare fantezie, purtată de o mireasă din zona Tîrnavelor.

70 Costum femeiesc din zona Tîrnavelor. *Cămașă* albă, cu broderii discrete pe umeri și cu mîneca largă, întoarsă într-un volan la încheietură, și *pieptar înfundat,* cu ornamente delicate. Foarte elegantă și armonizată cu ansamblul este găteala capului — *vălitoarea* — o tocă cu iz medieval.

71 Costume populare din zona Alba.

72 *Colier* din argint, podoabă specifică zonei Alba, în care prelucrarea aurului și a argintului are tradiții foarte vechi.

73 Port femeiesc din zona Petroșani. *Cămașa* are broderii discrete și mîneci cu „fodori" — volane mari la încheietură. Se remarcă de asemenea un foarte original șorț cu franjuri, denumit *opreg.* Pe cap, femeile poartă *ceapsă,* o boneţică cu două coarne.

74 În zona de munte Petroșani, costumul bărbătesc se individualizează prin *cămașa* din pînză, cu dungi alese în războiul de țesut și cu broderii denumite „barbur" pe piept, și prin *chimirul* îngust — curea cu ornamente și buzunare.

75 Femeile măritate din zona Petroșani au ca găteală a capului un ștergar — *năframă* — din pînză albă, cu bogate broderii ornamentale la capete și deasupra frunții.

76 În zona Hațeg, portul bărbătesc a păstrat forme de clasică simplitate și noblețe. *Cămașa* are broderii decorative la piept, *sumanul* din postav alb este ornamentat pe margini și la guler cu discrete elemente cromatice. Pe cap se poartă *căciulă* înaltă, din blană neagră de miel, și la brîu un *chimir,* prin care se petrece o batistă cu alesături policrome.

77 Impunător, sobru este și costumul bărbătesc din zona Pădureni. Peste *cămașa* lungă, se poartă o vestă scurtă din țesătură groasă de lînă albă — *laibăr* — și o haină din aceeași țesătură, numită *șubă,* ambele ornamentate pe margini cu șiret și postav. Peste pantaloni — *cioareci* — se îmbracă iarna *colțuni* sau *toloboni* din stofă groasă de lînă albă, iar în picioare *opinci* cu gurgui înalt, asemănătoare celor femeiești.

78 La gît, femeile din zona Pădureni poartă *șiraguri de mărgele* din corali, *salbe de monezi* și *lătițar* în colți, țesut din mărgele.

79 Deosebit de interesante sînt *opincile* din piele purtate de femeile din zona Pădureni. Gurguiul înalt din față, necesar umblatului pe drumurile grele ale acestei regiuni muntoase, este ornamentat prin stanțare, prin împletituri din fîșii de piele și prin mici ținte din cositor. Piciorul e înfășurat în *tolobani* — o țesătură groasă din lînă albă.

80 Detaliu de *cămașă* bărbătească din zona Arad. Cîmpii ornamentali cei mai dezvoltați sînt cei de pe umeri. La piept, mînșete și guler, broderii policrome stilizate.

81 Atît femeile cît și bărbații din zona Arad poartă haine din țesătură groasă de lînă albă — *sumane* — cu ornamente din postav colorat, șiret și broderie.

82 Pe lîngă *cămașă,* o piesă foarte împodobită a costumului bărbătesc din zona Arad sînt *cioarecii* — pantaloni strînși pe picior, cu bogate ornamente policrome din postav, șiret și broderie.

83 În zona Bihor se poartă același tip de haine din dimie — *sumane* — ca în zona Arad.

84 Bărbații din zona Bihor poartă vara *pantaloni* lungi și largi din pînză albă, iar peste *cămașa* simplă, un *pieptar* din piele de oaie, cu multe ornamente în verde și roșu. La portul femeiesc, piesa cea mai caracteristică este *zadia* — șorțul din față — lucrat dintr-o țesătură de lînă, cu o compoziție decorativă interesantă.

85 În zona Cluj, femeile poartă *cămăși* cu „fodori", volane foarte mari, pornind de deasupra cotului, și *zadie* — șorț care, prin structura sa cromatică, dă eleganță costumului.

86 Port bărbătesc din zona Cluj.

87 În zona Munților Apuseni, portul femeiesc este asemănător celui din zona Cluj. Se remarcă *pieptarul* și *brîul* — țesătură îngustă, ornamentată, care încinge mijlocul.

88 Specific portului femeiesc din zona Cluj și Munții Apuseni este sistemul de ornamentare a cămășilor. *Cămașa,* care se încheie la spate, are pe piept — pe o mare suprafață trapezoidală — o broderie ale cărei puncte sînt făcute nu pe firul țesăturii, ci pe muchiile pînzei, foarte fin încrețită. Toată porțiunea aceasta ornamentată se numește „ciupag".

89 În satul Rimetea, la poalele Munților Apuseni, trăiește o populație maghiară, cu un frumos port popular. Broderia de pe umerii *cămășii* este foarte densă. De sărbători, fetele poartă o cunună, denumită *partă.*

90 Costum popular românesc din zona Mureşului, asemănător celui din zonele Cluj şi Munţii Apuseni. Diferenţa constă în faptul că „ciupagul" este mult mai mic şi că *zadia* are în partea inferioară mult mai multe elemente ornamentale.

91 Portul secuiesc din estul Transilvaniei este simplu şi elegant, cu o vădită armonie cromatică.

92 Portul popular femeiesc maghiar din zona Călăţele este deosebit de bogat ornamental şi cromatic. Dintre piesele remarcabile, semnalăm fusta plisată, cu broderii florale, denumită *bogozie* sau *musui*, peste care se poartă un *şorţ* de mătase, ornamentat cu broderii şi panglici, *pieptarul* brodat pe toată suprafaţa şi *parta* — cunună lucrată din mărgele sidefii şi împodobită cu multe panglici.

93 În zona Bistriţa-Năsăud, tinerele fete au ca găteală de cap o *cunună* cu două aripioare la urechi, numite „păuniţe", iar feciorii au la *pălărie* un mare semicerc ornamental făcut din pene de păun, numit chiar „roată de păun".

94 Una din piesele portului popular din zona Bistriţa-Năsăud este *cojocul*, brodat cu motive florale stilizate.

95 Portul bărbătesc săsesc din zona Bistriţa-Năsăud, cu aceleaşi caracteristici stilistice ca şi cel femeiesc, cunoaşte ca piesă mai deosebită pentru sărbătoare *haina* mare din postav albastru, cu ornamente din catifea, şiret şi cheutori din argint.

96 Portul săsesc din zona Bistriţa-Năsăud se remarcă prin stil, linie şi ornamentică.

97 Detaliu de costum din zona Lăpuş.

98 În zona Lăpuş reîntîlnim aceeaşi *cămaşă* femeiască cu „ciupag", ca în zona Cluj, în Munţii Apuseni sau în zona Mureş, cu mînecile terminate în „fodori" şi cu o fîşie ornamentată cu alesături deasupra cotului.

99 În zona Codru, *cămaşa* femeiască are ornamente alb pe alb deosebit de frumoase la umeri şi la platcă. Pe acest fond alb, se detaşează *şiragurile de mărgele* veneţiene şi de corali.

100 Costumul bărbătesc din zona Codru are drept caracteristică aceeaşi broderie alb pe alb la gulerul, manşetele şi umerii *cămăşii*. Deosebit de interesantă este *pălăria* foarte înaltă din pai.

101 Ansamblul costumului femeiesc din zona Codru este completat de o *fustă* şi de o *basma* din caşmir înflorat.

102 Costumul feciorilor din Oaş, compus din *pantaloni* albi, scurţi şi foarte largi, şi dintr-o *cămaşă* scurtă, cu mîneci largi şi cu principalul registru ornamental pe umeri, este completat de o *straiţă* — punguţă cu baiere — şi de *clopul* cu pană şi zgărdane, lucrat din fetru sau din pai. Femeile poartă o *cămaşă* caracteristică, cu platca brodată policrom, o *fustă* largă şi un *şorţ* din caşmir sau din alt material înflorat.

103 Foarte interesantă şi caracteristică Oaşului este găteala capului la mirese, numită *coadă cu cunună*, o reţea fină, împletită din părul fetei şi împodobită cu mărgele, panglici, lînă colorată, flori etc., peste care se pune cununa lucrată din janilie, mărgele, panglici, lînă colorată, bucăţi de oglindă.

104 În Oaş, fetiţele poartă acelaşi costum ca al femeilor.

105 Copiii mici — „coconii", cum li se spune în Oaş — au acelaşi costum cu al bărbaţilor, dar numai cu cămaşă, fără pantaloni. Sînt nelipsite *clopul* şi *straiţa*.

106 Pe lîngă *cămaşă*, femeile din Maramureş mai poartă *zadii* — şorţuri cu o compoziţie ornamentală deosebită, realizată prin alternarea registrelor de culoare, pe orizontală. Remarcabil este şi *pieptarul*, foarte bogat ornamentat. Miresele din Maramureş poartă *cununiţe* foarte simple, armonizate perfect cu restul costumului.

107 Şi în zona Maramureş, ca şi în restul zonelor etnografice din România, se poartă *lătiţare* sau *zgărdane*. Dealtfel, aici se lucrează cele mai frumoase lătiţare din ţară. *Cămaşa* are decolteul pătrat, element specific acestei zone.

108 Meşteşugul cojocăritului are vechi tradiţii în Maramureş. Acest *pieptar* bărbătesc din piele de oaie, cu broderii şi aplicaţii din piele, completează costumul foarte simplu.

109 Lucrători la pădure şi păstori, maramureşenii poartă *chimir* — curea lată din piele, menită să susţină mijlocul —, *straiţă* şi *gubă* — haină miţoasă din lînă.

110 Costume populare din Maramureş, pline de originalitate.

111 Ca şi în alte zone ale ţării, în Valea Bistrei (Banat) sînt foarte frecvente *lătiţarele* ţesute din mărgele.

112 Detaliu de *brîu* din Valea Bistrei.

113 Ca în toate zonele Banatului, femeile din Valea Bistrei

poartă la spate *opreg* cu franjuri. Tăblia ţesută este foarte îngustă şi franjurile lungi. Interesant este şi *pieptarul* din piele de oaie, brodat cu o deosebită măiestrie.

114 În faţă, femeile din Valea Bistrei poartă o *zadie* — şorţ ţesut în casă — cu dungi policrome verticale, armonizate cu franjurile *opregului* din spate. *Cămăşile* au structura ornamentală a mînecii în tăblie, la fel ca în zona Pădureni. Poalele cămăşii sînt brodate cu elemente geometrice, fitomorfe, florale, avi- şi zoomorfe. Pe cap, femeile poartă bonete numite *cepse*.

115 *Cepsele* din Valea Bistrei sînt lucrate dintr-o pînză cu broderie policromă şi mărgele.

116 Costum femeiesc din Valea Bistrei.

117 Asemănător celui din Valea Bistrei, costumul femeiesc din zona Caransebeş este completat de un foarte frumos *suman* — haină albă, cu ornamente realizate din şiret negru şi broderie, dispuse pe margini, la manşete şi la buzunare.

118 Picioarele încălţate în opinci sînt mai întîi înfăşurate în *obiele*.

119 În zona Caransebeş, femeile poartă *catrinţă* — şorţ — cu o migăloasă ornamentică aleasă în fir şi cu accente de culoare din mătase şi lînă. Tehnica în care sînt lucrate aceste catrinţe este aceea a ţesutului pe dos, desfăşurarea ornamentului feţei fiind urmărită printr-o oglindă aşezată sub războiul de ţesut.

120 Zona Lugoj oferă o mare bogăţie de forme artistice în domeniul portului popular. Se remarcă haina mare din postav colorat — *suman* — cu bogate broderii în nuanţa fondului.

121 Pe cap, femeile din zona Lugoj poartă *conciuri* confecţionate din ţesătură foarte fină de mătase.

122 O altă piesă specifică costumului din zona Lugoj este *pieptarul*, cu o exuberantă compoziţie ornamentală şi cromatică, realizată prin broderii şi aplicaţii de piele.

123 În zona Lugoj se poartă foarte frecvent *opregul* din ţesătură fină, lucrată la războiul de ţesut pe dos.

124 Costum femeiesc din zona Lugoj. *Opregul* se armonizează ornamental şi cromatic cu *pieptarul*, cu bogatele broderii în fir de pe mînecile *cămăşii* şi cu *conciul*.

125 Femeile din zona Lugoj poartă *catrinţă* — şorţ ţesut în aceeaşi tehnică şi cu aceeaşi compoziţie ornamentală ca a opregului.

126 Costum bărbătesc din zona Lugoj. *Chintuşul* — vestă din postav bogat ornamentată — şi *cioarecii* strînşi la mijloc cu un *brîu* completează *cămaşa* albă.

127 *Chintuş* bărbătesc din zona Lugoj.

128 Populaţia şvăbească, colonizată în secolele trecute în Banat, are un interesant costum popular. Spre deosebire de portul românesc, la care toate piesele sînt confecţionate în casă, portul şvăbesc este lucrat mai ales din materiale fabricate.

129 În regiunea muntoasă a Banatului există o zonă locuită de „cărbunari", veniţi aici din Oltenia. Portul femeiesc are o notă cu totul distinctă, originală. *Cămaşa* este bogat şi frumos ornamentată, ca o rochie independentă, pe care se detaşează, foarte decorativ, *cătrinţa*.

130 *Găteală a capului* (sus), *cordon* (mijloc) şi *opreg* (jos), lucrate din monede şi fir metalic, purtate de femeile din zonele de cîmpie ale Banatului.

131 Elemente ornamentale mari din fir apar aici şi la *cămăşile* şi *podoabele de cap* femeieşti.

132 În aceleaşi zone, costumul de mireasă este foarte bogat, cu broderii din fir pe *cătrinţă*, cu *ceapsă* şi cu o imensă *salbă* din monede.

133 În zona Făget, portul bărbătesc se remarcă prin *cămaşa* frumos brodată în alb pe alb şi prin *pieptarul* din piele de oaie, cu broderii specifice acestei zone.

134 Detaliu de *pieptar* din nordvestul Banatului, cu aplicaţii din piele colorată şi oglinjoare încastrate în piele.

135 În zona Oraviţa, *opregul* are, spre deosebire de cele frecvente în Banat, tăblia ţesută lată şi franjurile mai scurte.

136 În zona Romanaţi, femeile poartă un şorţ ţesut — *catrinţă* — al cărui detaliu ilustrează structura ornamentală şi cromatică a portului popular oltenesc.

137 Rozeta şi spirala, elemente străvechi, constituie structura fundamentală a compoziţiei ornamentale a *cojoacelor* din zona Romanaţi.

138 Piesele fundamentale ale costumului bărbătesc din zona Romanaţi sînt: *cămaşa* albă, *cioarecii* — pantaloni de postav alb cu ornamente din pos-

tav colorat — și *pieptarul înfundat.*

139 Cojocul femeiesc din zona Romanați constituie o capodoperă a genului, atît prin linia sa elegantă, cît și prin dispoziția rafinată și plină de bun gust a cîmpilor ornamentali. Peste *cămașă* se poartă o fustă amplă, creață sau plisată, numită *vîlnic.* Ca și în Muntenia, capul se înfășoară cu *marame* din borangic, cu discrete ornamente albe alese în țesătură.

140 *Brîu* din zona Romanați.

141 Detaliu de *catrință* din zona Romanați.

142 Acest detaliu de *catrință* din zona Romanați dezvăluie o altă structură ornamentală, cu elemente geometrice și stilizări de elemente antropomorfe.

143 *Pieptar înfundat* din zona Romanați.

144 *Giubea* — haină lungă, fără mîneci, din postav alb, cu broderii pe piept, purtată de femeile și bărbații din zona Romanați. *Marama* acoperă capul și cade elegant de-a lungul trupului. Trebuie subliniată compoziția mînecilor *cămășii,* în aceeași clasică structură întîlnită în Moldova și Muntenia : altiță, încreț și rîuri.

145 În zona Dolj, ca și în Muntenia, apare combinația de tip *pește man.*

146 De regulă, în zona Dolj se poartă *vîlnicul* plisat, cu ornamente mari pe registre verticale. *Cămașa* are aceeași compoziție ornamentală autohtonă a mînecii, pe cele trei registre : altița, încrețul și rîurile.

147 Costumul femeiesc din zona Gorj este compus din *cămașă* cu broderii pe piept și pe mîneci, două *catrințe* prinse una în față și cealaltă în spate, un *brîu* care încinge mijlocul și o vaporoasă *marama* care îmbrobodește capul.

148 *Maramă* din Gorj, purtată de femeile măritate.

149 În zona Gorj este cunoscut și „costumul schileresc", lucrat din postav alb, ornamentat cu șiret, postav colorat și broderii policrome.

150 *Cioarecii,* piesă a „costumului schileresc", au bogate ornamente în pazmanterie la buzunare. Remarcabil este și *ilicul.* Acest costum este purtat și de copii.

151 *Vîlnic* din Gorj — fustă amplă, plisată, ornamentată policrom.

152 Costume populare din zona Gorj.

153 *Brîie* din zona Mehedinți.

154 Detaliu ornamental al unui *vîlnic* din zona Mehedinți.

155 Acest tip de *vîlnic* se poartă în zona Mehedinți. Ornamentica sa este realizată prin frumoase broderii în fir, beteală, lînă și mătase.

156 Costum popular din zona Mehedinți, cu un *vîlnic* plisat, cu compoziția ornamentală clasică a *cămășii,* cu un *brîu* și o *maramă* vaporoasă.

157 Unul din cele mai elegante costume femeiești aparține zonei Vîlcea, cu prestigioase realizări în ceea ce privește ornamentica țesută a *vîlnicelor,* broderia *cămășilor* și rafinamentul *maramelor.*

158 Detaliu de *vîlnic* din zona Vîlcea.

159 Detaliu de *catrință* din zona Vîlcea. De remarcat finețea broderiilor.

160 Bărbații din zona Vîlcea poartă o manta din postav alb, denumită *șubă cu molii,* cu broderii alb pe alb, de un mare rafinament.

161 Portul femeiesc din zona Vîlcea cunoștea, pe lîngă *vîlnic,* și costumul cu *catrință* neagră sau bleumarin, cu broderii fine în alb.

162 Costumul acesta, cu totul deosebit și original, era purtat în secolele trecute în zona Olt — ca și în restul sudului României — de către „surugii", vizitiii caretelor de poștă care străbăteau drumurile țării.

163 *Cojocul* scurt, din piele de oaie, specific zonei Olt, are aceeași compoziție ornamentală, bazată pe dinamica rozetelor și a spiralelor, cu cel din Romanați. *Cioarecii* pot fi din postav alb sau negru.

164 Costum femeiesc din zona Olt. Se remarcă ornamentele de la gîtul și mînecile *cămășii* și de la *giubea* — haină fără mîneci, din pănură albă.

165 Costum bărbătesc din zona Olt. Atît *haina,* cît și *cioarecii* sînt lucrate din postav alb, cu ornamente discrete.

166 „Călușul" este unul din dansurile tradiționale românești. Pentru acest joc se folosește un costum special, ca al acestui „călușar" din comuna Scornicești, județul Olt.

Б Р 43 К

COLI TIPAR 14 ; BUN DE TIPAR 28.VII.1977 ; TIRAJ 5 400

LUCRARE EXECUTATĂ SUB COMANDA NR. 269 LA OFICIUL ECONOMIC CENTRAL „CARPAȚI",
ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ „BUCUREȘTII-NOI", STR. HRISOVULUI NR. 18 A, SECTORUL 8, BUCUREȘTI

Lei 80

Costumul românesc este un monument în sensul propriu al cuvîntului. El nu stă în căsuța sociologică sau etnografică a îmbrăcămintei, ci în linie cu piramidele egiptene, cu catedralele franceze și cu digurile Olandei. El are acest drept pentru că este o probă adusă la maturitate a existenței unei civilizații închegate. El este una din mărturiile vizibile și tangibile ale civilizației satului de pe pămîntul nostru. Costumul românesc ne scoate din domeniul artei și ne duce în acela al istoriei. Pentru mine el nu se asociază cu hora satului, cu cimiliturile și cu poveștile populare; el rimează cu perfecta și armonioasa așezare a comunității libere, care a știut să străbată toate intemperiile istoriei prin neîntrecutul său sistem de autoghidare și adaptare.

Mircea Malița

EDITURA SPORT-TURISM